

at, în primul rând pentru că e greu, și în al doilea pentru că nu aceasta este menirea lor. Dar rezultatele excelente ale celor mai multe dintre formațiile de estradă ale amatorilor au compensat pe deplin intenția eronată și grandomană a unor instructori prea grăbiți să urce culmile cu ascensorul, într-un gen în care, de obicei, se circulă pe scări...

Aceste câteva aspecte, pe care ie-am cules dintr-o entuziasmată întrecere artistică, au sporit încrederea mea în vigoarea mereu crescândă cu care artiștii amatori își asumă responsabilitatea unor spectacole atât de iubite de public, cum sînt cele ale brigăzilor artistice, ale estradelor, ale formațiilor de satiră și umor.

TEATRUL DE PĂPUȘI

Păpușarii profesioniști

■ VALERIA
DUCEA

În „limitele
nelimitate” ale
genului

În arta păpușarilor, unde mintea e îndemnată să scornească tot felul de minuni, surprizele, neprevăzutul, fac parte, nemijlocit, din legile (necrise) ale muncii. Juriul chemat să decidă asupra celor mai bune dintre cele unsprezece manifestări de artă păpușărească (zece spectacole și un recital) a avut norocul să verifice din plin acest banal adevăr.

După ce, timp de patru zile, s-au perindat zece dintre spectacolele propuse pentru marea întrecere din Capitală, după ce fiecare dintre membrii juriului își și făcuse, în minte sau pe carnetul cu note, un clasament, ultima echipă care se prezintă în concurs — artiștii păpușari de la secția română a Teatrului de păpuși din Tg. Mureș, cu *Pui de om* de Victor Eftimiu — dă peste cap toată ordinea, abia înjghebată, a palmaresului.

Două ar fi, după mine (poate, și după alții), motivele care au înfăptuit, precum în basme, minunea trecerii celor din urmă pe locul cel dintâi. Unu: apa vie, limpede și curată, a textului lui Victor Eftimiu, din care păpușarii din Tg. Mureș au băut cu încredere. Am scris, de multe ori, și nu voi oboși să scriu, ce influență poate avea asupra tinerilor spectatori și conținutul, dar, mai ales, forma, calitatea literară a unei scrieri destinate copiilor. Și în etapa finală, ca și în etapele interjudețene, au fost lucrări merituose, încercări îndrăznețe din punct de vedere te-

matic. Tema eroică, tema educării în spirit patriotic, a predominat, așa cum era și firesc, și în marea întrecere a păpușarilor. Odată cu calitățile, cu ideile valoroase, cu inițiativa ce trezeau atenție și stimă, s-au putut observa, însă, și slăbiciunile și dificultățile (marile dificultăți), în prelucrarea artistică a acestei teme. S-au receptat în chip neplăcut superficialitatea și neglijențele în transmiterea unor noțiuni de istorie veche sau contemporană, multe dintre ele inaccesibile capacității reale de înțelegere a copiilor; contemporaneizări forțate, arbitrar, ilogice, uneori; limbajul inadecvat — fie prea abstract și prea pretențios, fie prea sărac, simplificat pînă la simplism, împins pînă la vulgarizări. *Pui de om* a avut darul de a aduce în finalul competiției pilda generoasă a unei literaturi cu vibrație eroică, destinată celor mai mici dintre cei mici, caracterizată prin puritate, cu absolut tot ce-i trebuie pentru a cuceri total inimile acestora (și ale noastre): poezie și umor, lirism și satiră, morală, mesaj patriotic, remarcabile prin claritate, prin forță de convingere.

Doi: transplantul pe trunchiul viguros al artei tradiționale păpușărești a unor mijloace de teatralitate modernă, specifice genului. *Specific păpușăresc*, deci! Ei, da! Și acum, ca și în alte dăți, victoria a fost a celor care și-au încadrat jocul minții și al imaginației creatoare în „limitele nelimitate” ale genului, a celor care n-au încercat să epateze, încălcînd (cu mai multă sau mai puțină pricepere) granițele *altor arte*, utilizînd în mod arbitrar, insuficient asimilate, mijloacele acestora.

★

● *Pui de om* a cucerit prin candoare și sinceritate, prin farmecul naiv (nu lipsit de rafinament) al mijloacelor de inspirație folclorică. Semnat de Maria Mierluț, spectacolul s-a impus prin dinamismul și prin vigoarea acțiunii, prin inefabila poezie a naturii și a mediului rural, prin umorul robust al situațiilor de la Curte, prin prezența puternică și sugestivă a eroului, admirabil mînuit și interpretat de Eugenia Cioldăuș. Memorabile, seva populară, expresivitatea, exemplara simplitate, cu care au fost imaginate contrastul dintre cele două lumi adverse — a oamenilor

din popor și a stăpînitorilor. Bogată în forțe fantastice, colorată și amuzantă, scenografia lui Iozsef Haller; ingenioase și foarte comice, păpușile. Căteii, măgarul, oile au alcătuit, împreună cu viteazul pui de om, un mediu pastoral, tonic și fermecător. Incintătoare, de un haz irezistibil, au fost, în viziunea folclorică a creatorilor, forțele supranaturale. Tătăl-Zmeu: un cap mare (ca de capră, stilizat), de culoare roșie-vișinie, cu dinți rari, înfipt într-un par; și o pîntece ca o ladă de zestre, acoperit cu o cergă dungată. În momentele de înfruntare, de furie, de ananghie, ieșeau, spectaculos, cu forță de șoc, în serie, din pîntecele... patern, zmeișorii, arătări identice, dar la proporții din ce în ce mai mici și cu glasuri din ce în ce mai pițigăiate. Cu capetele otova, în forme plate de croșe pentru hockey, distinși doar printr-un sumar, dar caracterizant, amănunt vestimentar, reprezentanții lumii împăratești au apărut, și ei: unul mai hazliu decît altul, pe toți întrecîndu-i. Însă, Măscăriciul: un soi de sfîrleză-screovă împodobită cu flori de țiplă colorată, rotindu-se nebunește, de la un capăt la altul al scenei. Toți mînuitorii, într-o splendidă unitate de echipă, și-au dat obolul la realizarea acestei demonstrații de talent și virtuozitate profesională.

● *Călina Făt-Frumos*, dramatizare de Agripina Foreanu-Hăulică și Lidia Ionescu, după Victor Efimiu, spectacol prezentat de păpușarii conștanțeni (decretat de unii membri ai juriului „spectacol pentru adulți“), s-a situat și el, prin înaltul profesionalism, pe primul loc al palmaresului. S-a scris și în numărul trecut al revistei noastre despre acest spectacol. Amintim ou aceeași plăcere că regizorul Silviu Purcărete a izbutit o montare cu păpuși dintre cele mai originale și mai interesante, elegantă și rafinată, sprijinindu-se pe ultimele cuceriri ale teatrului modern de animație. Accentuînd trimiterile spre fabulos ale basmului original, spre jocul straniu al fantasmelor, bucurîndu-se de scenografia inspirată și, mai ales, de prea frumoasele și sugestivele păpuși ale Eugeniei Tărășescu-Jianu, regizorul a impus o realizare de zile mari, sugerînd un univers fantastic și fastuos, atingînd o înaltă tehnică, în toate domeniile, dar mai ales în acela al unei complicate mînuiri (cîte doi sau trei mînuitori pentru cîte o păpușă).

● *Iancu Jianu* de Al. Mitru și A. Tita, al craiovenilor, mi s-a părut a fi cel mai bun și cel mai unitar spectacol, din punctul de vedere al valorificării autentice, depline, a unui text ou specific de legendă populară, de baladă eroică. Un rol cît se poate de expresiv și de funcțional a jucat aici cîntecul bătrînesc (conceput ca un liant al tuturor momentelor), pe care popularul actor-rapsod Tudor Gheorghe, de la Naționalul craiovean, l-a interpretat cu dramatism și fior emoțional și pe care păpușarii craioveni s-au sprijinit în mod creator.

Încă o dată — a cita orăă ? — veteranul și reputatul scenograf Eustațiu Gregorian a făcut dovada inepuizabilului său talent, a inimitabilei sale însușiri, de a recrea, printr-o stilizare originală, valori ale artei populare olteneste. Căii înaripați, chipurile splendide, uscățive, ale bărbaților ou plete lungi și ale femeilor cu fața perfect ovală, ou ochi mari, verzi, migdalați, au captivat și au emoționat și de această dată, în acord cu soluțiile regizorale simple și eficiente ale lui Horia Dăvidesou.

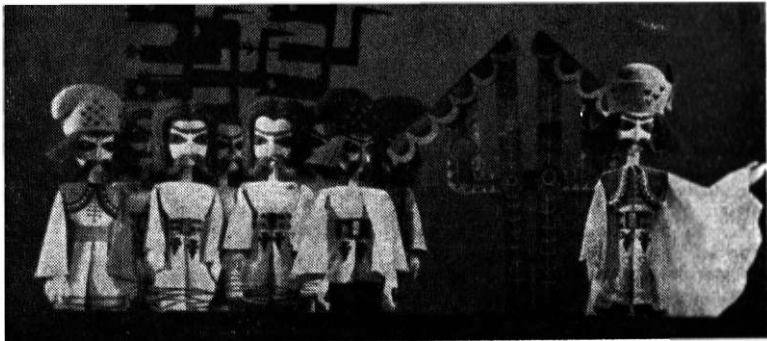
● *Legenda secerii de aur* de Radu Stanca, semnată de tînăra Vera Szele (realizată tot în culoare și tonalitate folclorică), a reținut atenția prin eleganța, finețea și echilibrul montării, prin noblețea desenului regizoral și prin cîteva păpuși frumoase, concepute de Wilhelm Bölöni, după ilustre modele ale ceramicii ardeleneste. Colectivul secției maghiare a Teatrului de păpuși din Oradea a demonstrat, cu această reprezentație, modul cum a înțeles să slujească scopul educării cetățeneste și patriotice a micilor săi spectatori, scoțînd în lumină, puternic și veridic, pilda de demnitate a înaintașilor, virtuțile nepieritoare ale poporului nostru: hărnicia, simțul dreptății, atașamentul față de obște.

● *Frații Criș* de Al. Mitru, premieră absolută a reputatului colectiv de faimă națională și internațională „Țândărică“, s-a detașat prin cîteva ingenioase soluții regizorale ale lui Ștefan Lenkisch (înscrise tot în zona reprezentațiilor de inspirație folclorică), cu inserțiuni de ritual, cu interesante încercări de a promova, de pe scena mică, incantația, botetul, cîntecul vitejesc. Concepute de reputele artiste, Ella Conovici și Mioara Buescu, păpușile n-au exprimat, însă, forța talentului acestor creatoare, mulțumindu-se să slujească onest ideea piesei. Montarea a impresionat și prin patosul autentic cu care a fost susținută ideea luptei pentru libertate, a solidarității în fața primejdiei și a sacrificiului pentru țară. Purtat de cei trei frați eroi, dar mai ales de Crișul Repede (pe care Brîndușa Zaița-Silvestru l-a întrușipat cu strălucire), mesajul spectacolului a fost receptat cu emoție.

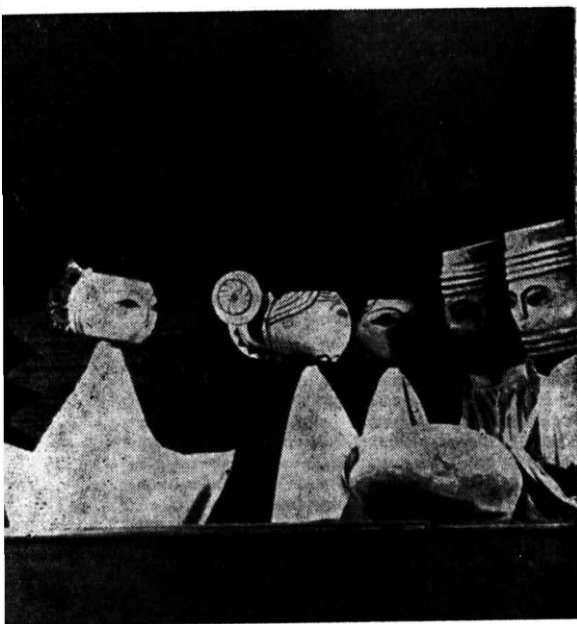
● *Omăgiu*, ingenios, interesant și delicat microspectacol-recital, oferit de Liviu Steciuc, de la Teatrul de păpuși din Brașov, a înfățișat, prin intermediul unui inspirat și sensibil joc de umbre și lumini, munca de construcție și reconstrucție. Demne de reținut, și soluțiile regizorale inedite, și scenografia, în linii simple și grațioase, a lui Simo Enikő.

★

Selecionate cu obiectivitate și cu simț de răspundere, spectacolele teatrelor de păpuși prezente în etapa finală au fost, în majoritate, reprezentative, de înaltă ținută. Fie-

„Iancu Jianu“ în interpretarea păpușarilor eraioveni. Regia : Horia Davidescu ; scenografia : Eustațiu Gregorian

„Legenda secerii de aur“ — Teatrul de păpuși din Oradea — Secția maghiară. Regia : Szele Vera. Scenografia : Bölöni Vilmos

care montare în parte a dezvăluit o cantitate de muncă și de nobilă ambiție, dorința fiecărui colectiv de a marca această primă ediție a celei mai mari dintre întrecerile creatoare cunoscute la noi, printr-o demonstrație a capacității de gândire, a forței de invenție și a abilității profesionale. Unul dintre aspectele îmbucurătoare ale etapei finale a fost și acela că n-a existat un mare decalaj între spectacolele de virf și cele care s-au

situat spre sfârșitul listei în care juriul și-a trecut aprecierile și calificativele. Cu excepția păpușarilor din Bacău, care au dezamăgit în unanimitate, prezentându-se cu o manifestare kitsch, ce nu intra, sub nici un aspect, în rigorile genului : un soi de montaj muzical-literar, de versuri patriotice, recitate, atingaci și fără patosul cuvenit, de mînuitorii la vedere, pe care le urmăreau, dintr-un colț sau altul al scenei, destul de nedumeriți (ca și noi, dealtfel), un cal năzdrăvan și o păpușă-copil. Celelalte colective — din Cluj-Napoca, din Sibiu sau din Botoșani (fără a se prezenta la nivelul lor știut) s-au afirmat bine, onorabil, fiecare aducînd în reprezentatie ceva demn de interes.

Intr-o diversitate stilistică, într-o alternanță de tonalități — cînd grave, cînd amuzante — într-un amestec de păpuși confecționate, de liberat, în stiluri diferite, unele realiste, altele supradimensionate caricatural, cu umbre chinezești și cu diapositive colorate, artiștii păpușari din Cluj-Napoca au dezvăluit, sub îndrumarea regizorală a lui Cselenyi Laszlo și în scenografia lui Virgil Svințu, câteva momente de artă autentică. Am reținut suita de diapositive color cu bătrăniile lui Mirocea cel Bătrîn cu turcii și cîteva momente de la Curtea lui Baiazid, al cărui chip a fost prezentat, printr-o excelentă minuire și interpretare, de Peter Ianos.

Pe un text propriu, inspirat din actualitate, din viața școlărilor (destul de precar, însă, ca invenție literară), îndemn la muncă și învățatură, la... aventură, la cucerirea uni-

versului (limitat, din păcate, la o biată peșteră și la o călătorie greoaie, infundată pe un riu-let), Lilly Krauss, veterana și entuziasta animatoare a secției germane a Teatrului de păpuși din Sibiu, a realizat un spectacol tradițional, onest și util. În aceleași coordonate se poate înscrie și reprezentarea secției române de la același teatru, cu *Pui de dorobanț* de Toma Bolean, regizată de Petre Suci. Aici am văzut, pe un text mediocru, cu serioase carențe de concepție, o foarte frumoasă și expresivă interpretare a eroului : Ilieș (Lăcrimioara Sevestrian-voce, Maria Strelciuc-minuire).

Dacă ar fi manifestat o mai mare grijă față de acuratețea limbajului, neglijent și adesea vulgar, încărcat cu termeni argotici, al piesei *Cele trei domnițe* de Dumitru Văcariu și dacă ar fi lucrat mai atent cu autorul, pentru a conferi celor trei flăcăi — porniți să elibereze, din domnia întunericului, pe cele trei fiice de împărat — un profil mai veridic, colectivul din Botoșani ar fi reușit, probabil, să ridice, în ansamblu, nivelul reprezentației, în care am văzut, totuși, și câteva momente reușite.

★

Multe legende, multe povești, multe prelucrări și dramatizări cu caracter istoric, toate, neîndoielnic, necesare și instructive. Dar unde e piesa de actualitate? Unde sînt preocupările de zi cu zi ale copiilor, micile sau marile probleme ridicate de școală, de familie, de societate? Cu o singură și firavă floare pe care a cuprins-o repertoriul finalei, primăvara teatrului nostru de păpuși e, din acest unghi de vedere, cam îndepărtată... Etapa finală a Festivalului a evidențiat necesitatea stringentă a colaborării dintre teatre și autori, dintre aceștia și forurile de îndrumare, uniunile de creație, pentru realizarea unui fond mai substanțial de dramaturgie contemporană destinată teatrului de păpuși. Competiția ar fi fost, fără îndoială, mai împlinită, dacă am fi întâlnit și texte cu teme de actualitate, realizate pe măsura stadiului actual al dezvoltării artei spectacolului. Înalta măiestrie a păpușarilor, propunerile originale și îndrăznețe din domeniul regiei și, îndeosebi, al scenografiei, al mînuirii, reclamă, cu prioritate, în scopul asigurării unei dezvoltări armonioase a mișcării noastre păpușărești profesionale, rezolvarea acestei probleme. Fie ca viitoarea ediție a Festivalului să ne aducă și bucuria unei asemenea împliniri!

Păpușarii amatori

■ MIHAI
CRIȘAN

Forme accesibile
și convingătoare

Au ajuns în finala Festivalului douăsprezece echipe de păpușari amatori și un recital de marionete. Preocuparea pentru un repertoriu major este prezentă și aici, fie prin adaptarea clasicii literaturii noastre pentru scena mică, fie prin încercări de a înfățișa în forme sugestive, originale, momente importante din istoria patriei sau din viața copiilor de azi. În prima categorie, un loc important îl ocupă povestirile lui Ion Creangă, *Prostia omenescă* și *Dănilă Prepeleac*, apoi marele culegător al folclorului secuiesc Benedek Elek, cu povestirea satirică *Pisica e de vină*, precum și basmul popular *Aude, vede, ușurelul vîntului și greul pămîntului*, cules și adaptat de Dorina Bădescu. Din cea de-a doua categorie, amintim evocarea eroului legendar *Pintea Viteazul*, apoi piesa *Bondarii* de Elena Bardă, încercare de a evoca momente ale răscoalei de la 1907, *Poveste despre pămîntul țării* de Mircea Vaida, avînd ca temă războiul pentru cucerirea independenței de stat a țării noastre, dar, mai ales, piesele ce poartă iscălitura unor verificate scriitori contemporani, care s-au apropiat cu respect și dragoste de acest gen plin de farmec și de gingășie: Alecu Popovici, cu piesa *La grădina zoologică*, și Viorica Huber-Rogoz, cu piesele *Pe cai, pe cai, pe cai* și *Porumbița albă*.

Realizatorii spectacolelor au încercat o serie de soluții tehnice moderne și sugestive, menite să transmită mesajul textelor respective cu mai multă claritate, în forme accesibile și convingătoare. Astfel, formația de păpușari ce aparține Școlii populare de artă din Constanța (cu *Prostia omenescă* de Ion Creangă) a adus un grup de actori totali, care cîntă, dansează, mînuiesc păpuși sau interpretează scene din spectacol, cu măști populare. Plină de dinamism, condusă într-un ritm îndrăcit, reprezentația s-a dovedit cea mai încheagată dintre toate cele prezente în finală, obținînd lauzii Festivalului. Este, deopotrivă, meritul entuziaștilor interpreți (printre care, zidari, mecanici, sanitari, învățătoare și educatoare etc.), precum și al instructorului Vasile Hariton.

Concepînd decorul și păpușile în forme deosebit de sugestive, realizate din coșuri de